

Liite Ilkka Kaukorannan blogikirjoitukseen ”Viisi syytä, joiden vuoksi työajan lyhennys on raikas ehdotus, mutta myös ongelmallinen”. Julkaistu SAK:n verkkosivuilla 11.9.2019.

Karkea hahmotelma työajan vaikutuksesta veroasteeseen

Yksinkertaistavien oletusten kautta on mahdollista hahmotella työajan muutosten vaikutuksia julkisen talouden kannalta. Laskelmieni tekemistä varten oletan, että:

- julkiset menot koostuvat julkisista palveluista ja sosiaaliturvasta
- julkisiin palveluihin tarvittavat työtunnit suhteessa väestöön on vakio
- palkkataso on sama julkisella ja yksityisellä sektorilla
- sosiaaliturvamenot seuraavat työllisten nettotuloja, eli sosiaaliturvan keskimääräinen korvausaste on vakio
- julkiset menot rahoitetaan tasaverolla, joka kohdistuu samalla tavalla kaikkiin tuloihin.

Näistä oletuksista seuraa, että julkisen talouden tasapainottava veroaste tulee kaavasta:

$$\frac{\frac{\text{julkisten palveluiden työtunnit per capita}}{\text{keskimääräiset työtunnit}} + \text{korvausaste \%} * (1 - \text{työllisten osuus \%})}{\text{työllisten osuus \%} + \text{korvausaste \%} * (1 - \text{työllisten osuus \%})}$$

Jätän kaavan johtamisen lukijoiden tehtäväksi, mutta olettaisin sen menevän noin.

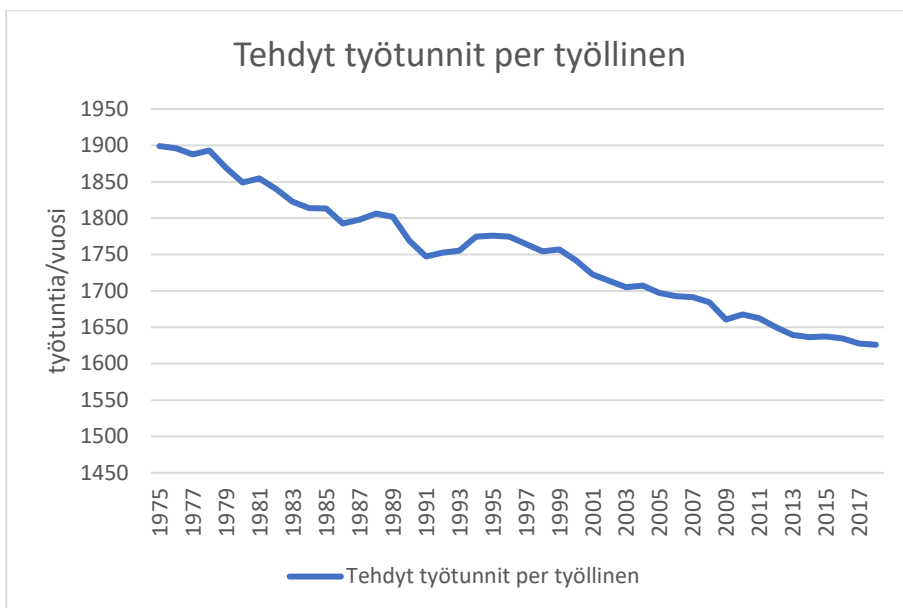
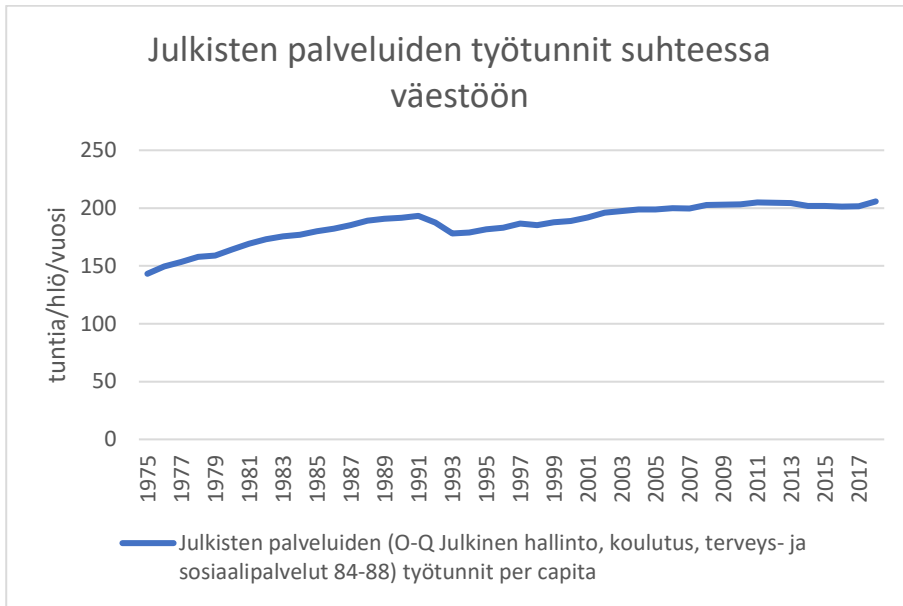
Kirjoituksen lopulla on kuvioita keskimääräisten työtuntien, työllisten osuuden ja julkisten palveluiden työtuntien kehityksestä Suomessa. Lisäksi on kuvio, jossa vertaan tilastojen ja yllä olevan kaavan mukaisen julkisen talouden tasapainottavan veroasteen ja Suomen todellisen kokonaisveroasteen historiallista kehitystä.

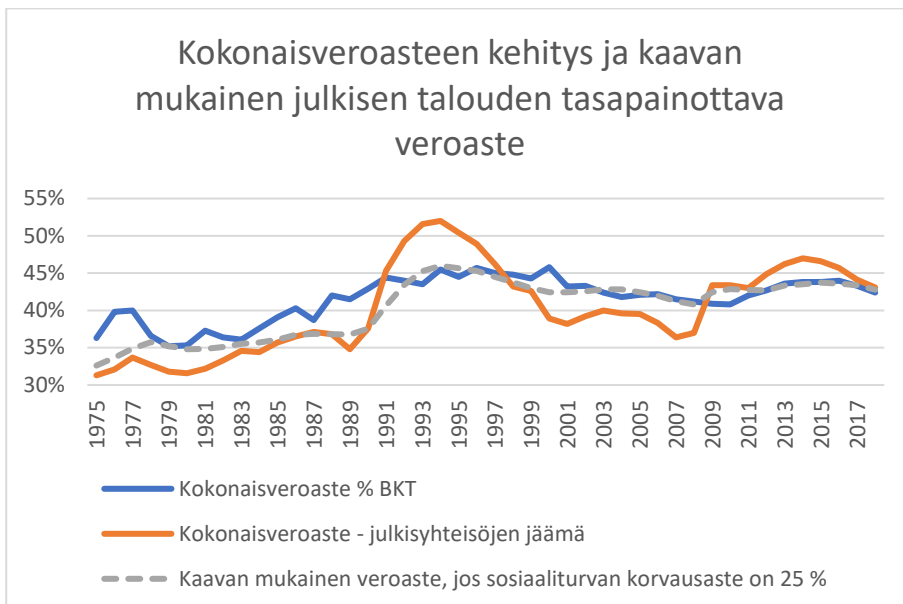
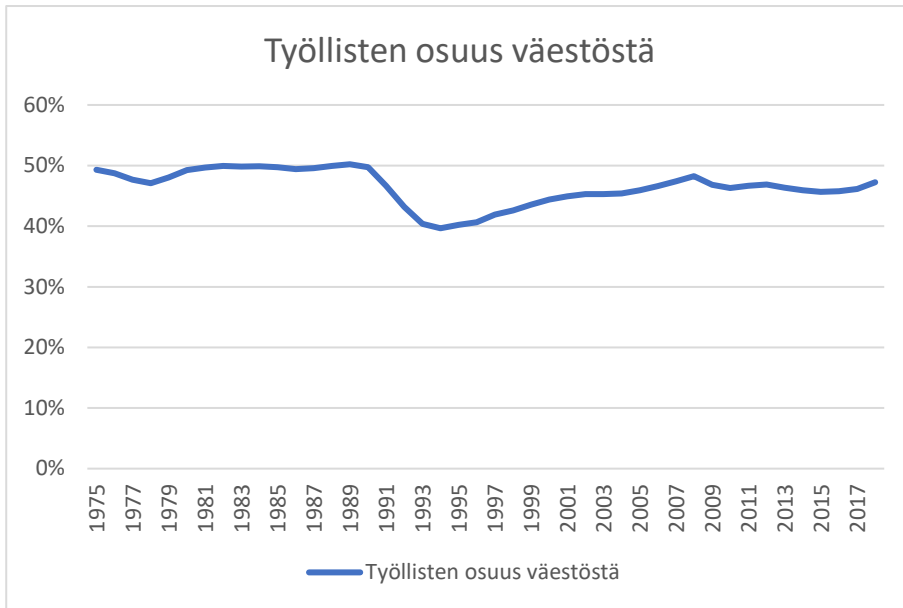
Työajan lyhennyksen vaikutusta veroasteeseen voi hahmotella esimerkkilaskelman kautta. Oletan lähtötilanteeksi jossain määrin Suomen nykytilannetta peilaten, että julkisten palveluiden työtunteja on noin 200 tuntia henkilöä kohden, työllisten keskimääräinen vuosityöaika on 1 600 tuntia, muiden kuin työllisten tulot ovat keskimäärin 25 prosenttia työllisten tuloista (tässä suhdelvussa huomioidaan myös lapset, jotka eivät juuri tulonsiirtoja saa) ja työllisten osuus väestöstä on 50 prosenttia. Näiden oletusten pohjalta julkisen talouden tasapainottavaksi veroasteeksi muodostuisi tällä laskukaavalla 40 prosenttia.

Jos pidämme yllä todetut oletukset työllisyysasteesta, julkisten palveluiden työvoiman tarpeesta ja sosiaaliturvan tasosta ennallaan, keskimääräisen työajan alentaminen 20 prosentilla edellyttää veroasteen nostoa 45 prosenttiin.

Jos työajan lyhennyksen ja sitä kompensoivan veronkorotuksen toteuttaa vaiheittain, voi sen tehdä ostovoiman alentumatta. Tuottavuuden kasvaessa tuntipalkat nousevat, jolloin ostovoima voi säilyä tai kasvaa, vaikka veroaste nousee ja työtunnit vähenevät.

Jos työtunnit vähenevät 20 prosentilla ja veroaste nousee 40 prosentista 45 prosenttiin, ostovoima säilyy ennallaan, jos tuntipalkat samalla nousevat 36 prosentilla. Tämä vastaa noin kahdenkymmenen vuoden tuottavuuskasvua.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito ja omat laskelmat

Ilkka Kaukoranta
 SAK:n pääekonomisti
 Twitter @ikaukora